

92 01 Joegoslavië

Ministerie van Defensie
Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 318 79 51

- Aan:
Zie verzendlijst.

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/92/095/1262	02 april 1992

Onderwerp
Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 23/92)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in Joegoslavië.
3. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

Kolonel der Grenadiers

Bijlagen	Bezoekadres	Doorkiesnummer
één	Kalvermarkt 28	318 6634
	's-Gravenhage	

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/92/095/1262, d.d. 02 april 1992

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken

t.a.v. AMAD

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST

JOEGOSLAVIE
Militair-politieke situatie
23/92

(Afgesloten 021200 APR 1992)

Kroatië

De afgelopen dagen lijkt in Kroatië het aantal bestandsschendingen weer te zijn toegenomen. Gevechten tussen Kroatische (para-)militaire organisaties enerzijds en eenheden van de federale strijdkrachten (JNA) en Servische milities anderzijds werden gemeld uit het Dalmatische kustgebied en uit Slavonië. De Kroatische president Tudjman stelde dat er met name sprake was van provocaties van JNA-zijde en hij riep de EG op druk uit te oefenen op de JNA om deze provocaties te beëindigen.

Er zijn aanwijzingen dat de JNA in toenemende mate uitrusting, met name munitie, overbrengt uit magazijnen in Belgrado en de Servische provincie Vojvodina naar de Servisch-Kroatische grensstreek bij Osijek en Vukovar (Slavonië). Vermoedelijk is deze munitie bestemd om de Servische milities in dat gebied extra te bevoorraden voordat de VN-vredesmacht (UNPROFOR) op sterkte is gebracht. Kennelijk wordt rekening gehouden met aanhoudende strijd in dit gebied, ook na de komst van UNPROFOR. Deze bevoorrading staat haaks op de beoogde ontwapening van de milities in de door de vredesmacht te beschermen gebieden (UNPA's).

Bosnië-Herzegovina

Er lijkt de afgelopen dagen in Brussel enige vooruitgang te zijn geboekt in het overleg onder EG-auspiciën tussen de drie belangrijkste etnische groeperingen in Bosnië-Herzegovina. Zoals bekend hadden zij medio maart in beginsel overeenstemming bereikt over het behoud van de territoriale integriteit van de republiek en over een verregaande decentralisering van bevoegdheden naar op etnische basis te vormen kantons. Inmiddels waren echter fundamentele tegenstellingen aan het licht gekomen over de verdere invulling van deze principe-akkoorden, die tot gevolg hadden dat vertegenwoordigers van alle betrokken bevolkingsgroepen hun instemming met het raamakkoord weer ter discussie stelden. Met name de Serviërs benadrukten opnieuw dat zij toch de voorkeur gaven aan aansluiting van de door hen gedomineerde gebieden bij Servië.

Bij de besprekingen van de afgelopen dagen hebben ongetwijfeld vraagstukken als de toekomst van de JNA in de republiek, de verdeling van taken en verantwoordelijkheden op het gebied van de openbare orde-handhaving, alsook de vaststelling van de grenzen van de kantons centraal gestaan. Na afloop van het beraad hebben de onderhandelaars, ondanks de bovenvermelde voorbehouden, toch bevestigd dat zij achter het principe-akkoord blijven staan. Er is overeengekomen dat de nieuw op te stellen grondwet onder meer garanties zal bevatten voor de mensen- en minderheidsrechten. Deze garanties zullen de komende weken nader worden uitgewerkt. Daarnaast zal een werkgroep worden gevormd die vóór 15 mei a.s. voorstellen zal presenteren over de grenzen van de te vormen kantons in Bosnië-Herzegovina.

Een prominent leider van de Kroatische politieke partij in Bosnië-Herzegovina heeft gesteld dat de JNA het grootste gevaar vormt voor de vrede, omdat het

leger zich met de Servische belangen identificeert. De volledige terugtrekking van de JNA uit Bosnië-Herzegovina werd derhalve door hem een essentiële voorwaarde genoemd voor vrede in de republiek. Hij stelde tevens dat de Serviërs in Bosnië feitelijk een corridor willen vestigen tussen Servië en de Krajina, de Servische enclave in het Dalmatische achterland van Kroatië. De Kroaat pleitte voor de vorming van kantons op geografische i.p.v. etnische criteria. Dit houdt ongetwijfeld verband met het feit dat de Serviërs over de gehele republiek verspreid wonen, op grond waarvan zij, met ruim 30% van de bevolking, aanspraak maken op 60% van het Bosnische grondgebied. Vermoedelijk houdt zijn voorstel verband met de wens het te vormen Servische kanton zo veel mogelijk te beperken. De Kroatische opstelling onderstreept dat de onderhandelingen over de politieke toekomst van Bosnië-Herzegovina nog grote problemen kunnen opleveren.

Ondanks het Brusselse overleg lijken de gevechten in Bosnië-Herzegovina, die eerder deze week waren afgenomen, sinds gisteren weer aan intensiteit te hebben gewonnen. Zo was sprake van mortierbeschietingen en bomaanslagen in de overwegend Servische stad Bijeljina aan de Bosnisch-Servische grens. Ook werden schermutselingen gemeld uit de steden Mostar en Neum (de enige kustplaats van Bosnië-Herzegovina), waar ook de afgelopen week gevechten hebben plaatsgevonden.

Eerder deze week hebben etnische Serviërs in een aantal door hen gedomineerde streken in Bosnië-Herzegovina een eigen, Servische politie gevormd. Deze stap houdt verband met het feit dat met name rondom de verdeling van verantwoordelijkheden voor de handhaving van de openbare orde in de republiek nog steeds een groot verschil van mening bestaat tussen de drie bevolkingsgroepen. De Serviërs hebben onvoldoende vertrouwen in de Bosnische politie, die voor een groot gedeelte uit etnische Moslims bestaat.

Internationale vredesinspanningen

Gisteren is opnieuw een bijeenkomst gehouden van de EG-conferentie over Joegoslavië. Het meest opvallende resultaat is de afspraak dat, in afwachting van een akkoord over de toekomstige economische betrekkingen tussen de (voormalige) deelstaten van Joegoslavië, de bestaande handelsbarrières tussen hen zullen worden opgeheven en de transport- en communicatieverbindingen worden hersteld. Dit vormt een concessie van Servië, dat feitelijk als enige dergelijke restricties handhaafde. De Servische politieke leiding heeft de hoop uitgesproken dat op grond daarvan de sancties van de EG, die nog slechts betrekking hebben op Servië, tijdens het EG-overleg op 6 april a.s. zullen worden opgeheven. Reeds begin vorige maand hadden de EG-ministers van Buitenlandse Zaken gesteld dat de sancties zouden worden ingetrokken als Servië een constructieve houding ten opzichte van het vredesproces zou blijven innemen.

De Kroatische president Tudjman heeft gisteren verklaard dat hij in beginsel instemt met het aangaan van economische betrekkingen met andere republieken, maar hij heeft het besluit hiertoe afhankelijk gesteld van een definitieve vredesregeling en "wederzijdse erkenning" van de republieken. Bij dit laatste gaat hij ongetwijfeld uit van erkenning door Servië van de Kroatische grenzen van vóór de burgeroorlog.

Eerder is aangekondigd dat op het ministersoverleg van 6 april tevens een beslissing zal worden genomen over de erkenning van de onafhankelijkheid van Bosnië-Herzegovina en Macedonië door de EG. Ook de Amerikaanse regering heeft gesteld begin april een beslissing te zullen nemen over de eventuele erkenning van de voormalige Joegoslavische deelstaten. Op grond van eind vorige maand gemaakte afspraken zullen de VS en de EG hun standpunt in deze kwestie in belangrijke mate coördineren.

Grote onenigheid blijft tussen de republieken bestaan over de "boedelscheiding" van het voormalige Joegoslavië. De regeringen van Servië en Montenegro, die streven naar de oprichting van een nieuw staatsverband, stellen dat hun nieuwe staat moet worden beschouwd als de rechtsopvolger van Joegoslavië en derhalve ook recht heeft op de bezittingen van dat land, zoals de ambassades in het buitenland en het materieel van de JNA. De overige deelstaten stellen dat sprake is van een volledige desintegratie van Joegoslavië en dat derhalve in onderling overleg moet worden beslist over de verdeling van rechten en verplichtingen van de oude federatie. Deze visie lijkt te zijn onderschreven door de arbitragecommissie van de EG-vredesconferentie.

De EG-missie in Joegoslavië heeft de afgelopen weken grote moeite gedaan om instemming van de federale (feitelijk door Servië gedomineerde) regering en de JNA te verkrijgen voor opening van het luchtruim van Slovenië en Kroatië voor civiele luchtvaart. Vooralnog zijn deze pogingen afgewezen, omdat zowel het leger als de regering stellen dat de beide republieken pas als internationaal rechtsobject kunnen worden erkend als de Joegoslavische crisis formeel is opgelost. De "federale" autoriteiten stellen voordien niet te zullen instemmen met de overdracht van bevoegdheden.

Servië

Zeer waarschijnlijk houdt de eerder genoemde bereidheid van Servië om de economische betrekkingen met de overige deelstaten aan te halen verband met de economische crisissituatie in de republiek. Deze crisis was de afgelopen week onder meer in toenemende mate aanleiding tot stakingen. De Servische president Milosevic heeft gisteren verklaard dat de inflatie in Servië "de hoogste ter wereld is" en dit jaar tot 100.000% (!) zou kunnen oplopen. De industriële produktie is met 30% gedaald ten opzichte van het afgelopen jaar en de reserves in harde valuta zijn vrijwel opgebruikt. Deze crisis is door de economische politiek van de Servische regering en de hoge uitgaven ten behoeve van de JNA alleen maar verergerd.

De Moslim-bevolking in de Servische regio Sandzak, die zich eerder dit jaar in een (door de Serviërs illegaal genoemd) referendum uitsprak voor autonomie, heeft vorige week gesteld dat zij zich van Servië zal afscheiden indien Servië en Montenegro daadwerkelijk een gezamenlijk staatsverband zouden vestigen. In dit verband werd de mogelijkheid geopperd van aansluiting bij Bosnië-Herzegovina of zelfs bij Albanië. Hoewel de daadwerkelijke afscheiding van dit gebied voornog zeer onwaarschijnlijk is, is vermeldenswaard dat Sandzak de territoriale verbinding tussen Servië en Montenegro vormt. Overigens hebben politieke leiders van de Moslims in Sandzak vorige maand reeds aan de voorzitter van de EG-conferentie over Joegoslavië, Carrington, laten weten dat zij niet beogen een "gewapende opstand" uit te lokken.

Macedonië

Eind vorige week is een overeenkomst getekend tussen de regering van Macedonië en de JNA in de republiek, waarbij de verantwoordelijkheid voor de controle van de grensovergangen formeel is overgedragen aan de "Macedonische strijdkrachten". Inmiddels is gemeld dat de JNA reeds nu, derhalve ruim vóór de overeengekomen termijn van 15 april a.s., al zijn eenheden uit Macedonië heeft teruggetrokken. De betreffende JNA-troepen worden herverdeeld over kazernes in Servië en Bosnië-Herzegovina.

Overigens zijn de "Macedonische strijdkrachten" nog in oprichting. Uitgaande van eerdere uitspraken zal hun uiteindelijke omvang waarschijnlijk tussen de 12.000 en 16.000 man liggen, geleid door (voormalige) JNA-officieren van Macedonische afkomst. Hun beoogde reservepotentieel zou 85.000-90.000 man

omvatten. Vooralsnog moet hun gevechtswaarde, mede onder invloed van de beperkte economische mogelijkheden, als zeer gering worden beschouwd. Van een werkelijk vermogen om externe agressie van significante omvang af te weren zal nauwelijks sprake zijn.

Conclusie/voorzicht

Ondanks signalen die wijzen op compromisbereidheid van diverse bij het conflict in Joegoslavië betrokken partijen, blijft er toch ook sprake van gewapende incidenten in Kroatië en Bosnië-Herzegovina die het vredesproces kunnen doorkruisen. Hoewel de belangrijkste bevolkingsgroepen in Bosnië-Herzegovina opnieuw hebben ingestemd met het behoud van de territoriale integriteit van de republiek, zal de praktische invulling van het betreffende raamakkoord naar verwachting nog een gecompliceerd proces zijn en tot nieuwe conflicten aanleiding kunnen geven. Ook is nog geen overeenstemming in zicht met betrekking tot de door de andere deelstaten aangevochten stelling van Servië en Montenegro, dat het door hen beoogde nieuwe staatsverband moet worden beschouwd als de rechtsopvolger van Joegoslavië.